

УДК 368.01

DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-8801/2026-2.6>

Нечипорук Л.В.

доктор економічних наук, професор,
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0876-8861>

Заліс Д.Є.

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-7762-3518>

ФОРМУВАННЯ ІНКЛЮЗИВНОСТІ ІНСТИТУТУ СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Встановлено, що вплив інклюзивних інновацій на розвиток інститутів страхування в Україні варто розглядати з урахуванням специфіки формування страхового ринку, що обумовлена інверсійним типом ринкової трансформації. Означено, що формування інклюзивності інститутів страхування дозволяє вивести коло учасників за межі традиційних ринків через спрощені продукти, що розробляються під конкретні ризики, цифрові інструменти тощо. Визначено, що ознаками формування інклюзивності інститутів страхування в Україні є адаптація законодавчої бази щодо регулювання діяльності по захисту прав споживачів фінансових послуг, пристосування інституційного дизайну страхування до цифровізації міжнародного бізнесу, сприяння інститутів об'єднання учасників ринку страхових послуг підтримці інклюзивної страхової культури.

Ключові слова: страхування, інститути страхування, інклюзивні інститути, інклюзивне страхування, проникнення страхування, сталий розвиток економіки, інновації, міжнародна економіка.

FORMATION OF INCLUSIVENESS OF THE INSURANCE INSTITUTION IN UKRAINE

Nechyporuk Liudmyla, Zalis Dmytro

V.N. Karazin Kharkiv National University

It has been established that the impact of inclusive innovations on the development of insurance institutions in Ukraine should be considered taking into account the specifics of the formation of the insurance market, which is due to the inversion type of market transformation, which involves opposite transitions: from general nationalization of property to the development of a variety of its forms, from state monopoly to the inclusion of competitive principles, from directive-planned prices to free pricing, etc. It has been clarified that the factors of the inversion type of formation of the insurance market in Ukraine were: first, violation of the laws of primary capital accumulation, which determined the participation of insurance organizations in the implementation of such modern methods of primary accumulation as privatization and inflation (the construction of numerous insurance pyramids for the implementation of insurance protection programs in the event of inflation in conditions of hyperinflation, which led to mass non-payments, and therefore, to the accumulation and redistribution of monetary wealth); secondly, the dictate of political institutions, which determined the restructuring of the Ukrainian economy, which resulted in an increase in the share of raw materials industries, the aging of fixed assets of enterprises in the absence of capital investments, the aggravation of the risk situation, but the absence of a foundation of prerequisites for the development of demand for insurance protection, with the exception of tax optimization schemes and legalization mechanisms; thirdly, the elimination of forms of socialization inherent in the directive-planned economy, in the absence of socialization of capital, which modified personal insurance programs (long-term life insurance, health insurance, accident insurance), transferring them mainly to the rank of tax minimization tools. An important role in achieving inclusiveness of insurance is given to further changes in the legislative framework in the direction of ensuring the solvency, transparency and integrity of insurers in

© Нечипорук Л.В., Заліс Д.Є., 2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

relation to clients (consumers). It is noted that the formation of inclusiveness of insurance institutions allows to bring the circle of participants beyond the boundaries of traditional markets through simplified products developed for specific risks, digital tools, etc. It is proposed to consider the following as signs of the formation of inclusiveness of insurance institutions in Ukraine: adaptation of the legislative framework for regulating activities to protect the rights of consumers of financial services, adaptation of the institutional design of insurance to the digitalization of international business, which should contribute to an increase in the level of insurance penetration.

Keywords: *insurance, insurance institutions, inclusive institutions, inclusive insurance, insurance penetration, sustainable economic development, innovations, international economy.*

Постановка проблеми. Передумовою сталого розвитку економіки є формування та розвиток відповідних інститутів. Досліджуючи роль інститутів страхування щодо сприяння сталому розвитку економіки, ми виходимо з того, що розвиток таких інститутів потребує формування організаційної інфраструктури, що дає можливість розв'язувати проблеми в екологічній «E», соціальній «S» та управлінській «G» площині, а стале страхування налаштоване на попередження та зменшення ймовірності настання страхової події, розроблення інноваційних рішень, зростання ефективності бізнесу та підтримку екологічної, соціальної та економічної сталості, чому можуть посприяти певні технологічні зміни. Важливо визначити специфіку інституціоналізації страхового ринку та встановити наявність чи, навпаки, відсутність ознак інклюзивності інститутів страхування в Україні, що може посприяти означенню перспективних шляхів подальшого розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченням питань інституціоналізації економіки наразі займаються як зарубіжні, так і вітчизняні науковці, серед яких варто, на наш погляд, виокремити Дарона Аджемоглу (Daron Acemoglu), Джеймса А. Робінсона (James A. Robinson) [1] та Саймона Джонсона (Simon Johnson), які в 2024 році отримали Нобелівську премію з економіки, щодо визнання важливості формування саме інклюзивних інститутів. У монографії вітчизняних науковців Бобуха І.М., Кіндзерського Ю.В., Фашевської О.М. та інших узагальнено теоретичні та практичні підходи до розуміння значення і функцій інклюзивних економічних інститутів для розвитку економіки на національному та регіональному рівнях, показано інклюзивні та екстрактивні прояви інститутів розвитку промисловості, інновацій, інвестицій, підприємництва, регіонального розвитку та сектора домашніх господарств [2]. Певні аспекти фінансової інклюзії розглядаються в роботах як окремих авторів, зокрема, Озілі Петерсон (Ozili Peterson) [3], так і дискутуються учасниками міжнародних конференцій та семінарів. Зокрема, вплив міжнародних фінансових інституцій на світову економічну політику; міжнародні потоки капіталу та роль неекономічних факторів у формуванні фінансової сталості; цифрова трансформація та розвиток

фінтех у контексті Індустрії 5.0; функціонування цифрових активів та їх значення в нових геоекономічних реаліях; а також позиціонування України у світовому економічному просторі в умовах війни та післявоєнного відновлення, розглядалися у форматі міжнародної конференції «Глобальний геоекономічний зсув: нові рубежі для грошей та фінансів» (Global Geoeconomic Shift: New Frontiers for Money and Finance) [4].

Постановка завдання. Маємо на меті в цій статті встановити особливості формування інституту страхування в Україні та визначити форми прояву його інклюзивності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інклюзивність страхування означає забезпечення помірного доступу до страхових послуг незалежно від рівня доходів, стану здоров'я, віку тощо, що налаштовує на розроблення відповідних страхових послуг.

Важливим показником фінансової інклюзії в контексті страхових послуг є проникнення страхування, що визначається співвідношенням обсягу валових страхових премій до ВВП. Показник проникнення страхування в Україні з 2000 року демонструє переважно низьку та спадну динаміку, коливаючись від максимум 5,6% у 2004 році до менш ніж 1% на сучасному етапі (таблиця 1).

На конференції Ukraine National Insurance Conference (UNIC-2026), яка відбулася 27 березня 2026 року, серед викликів розвитку страхового ринку було визнано: обмежений доступ як до фінансових інструментів для інвестиційної діяльності страхових компаній, так і до перестрахових ринків, низький рівень проникнення страхування – 0,84%. Серед вирішальних аспектів інклюзивності страхування на поточному етапі визначають: адаптацію законодавчої бази щодо регулювання діяльності по захисту прав споживачів фінансових послуг, пристосування інституційного дизайну страхування до цифровізації міжнародного бізнесу, планування зростання рівня проникнення страхування до 1,25–1,26% [6].

Ми визнаємо, що ґрунтовний аналіз того, як інклюзивні інновації впливають на розвиток інститутів страхування в Україні неможливий без нагадування специфіки їх формування, що обумовлена інверсійним типом ринкової трансформації, яка окреслює протилежні переходи: від

Таблиця 1

Динаміка показника проникнення страхування (2000–2025 роки)

Ключові етапи динаміки	Динаміка показника	Загальна характеристика причин відповідної динаміки показника
2000–2004 роки	Рівень проникнення зріс з близько 1,5–2% на початку десятиліття до максимального значення у 5,6% ВВП у 2004 році	Початкове піднесення ринку. (багато в чому через використання схематичних та податкових операцій через страхові компанії)
2005–2012 роки	Показник різко впав і станом на 2012 рік становив лише 1,4% ВВП	Згорання «схем» та наслідки світової фінансової кризи 2008–2009 років
2013–2019 роки	Рівень проникнення коливався в межах 1,3% – 2,0% ВВП (у 2013 році – 2,0%, у 2015 році – 1,5%, у 2019 році – 1,33%)	Період стагнації, що супроводжується загальним падінням довіри населення та поступовим очищенням ринку від неплатоспроможних компаній
2020–2021 роки	У 2020 році показник знизився до 1,08%, а у 2021 році становив 0,90% ВВП, де сегмент страхування життя (Life) тримався на стабільній, але мізерній позначці 0,12%, а ризикове (Non-life) знижувалося	Кризовий період, що викликано пандемією COVID-19
2022–2025 роки	У 2022 – 2023 роках показник впав нижче 0,8%, проте в результаті очищення та підвищення стійкості ринку за підсумками. У 2025 році рівень проникнення зріс до 0,84% ВВП	Вплив повномасштабної війни та нові правила регулювання страхової діяльності НБУ

Джерело: побудовано авторами за даними [5]

загального одержавлення власності до розвитку багатоманітності її форм, від домінування такої ринкової структури як монополія до поширення конкуренції, від директивно-планового до вільного ціноутворення тощо.

Зазначимо, що формування законодавчих основ регулювання страхової діяльності відбувався з 1991 по 1996 р. (прийняття Закону України «Про страхування»), що обумовило певні позитивні зміни, але й не виключило такі недоліки для розвитку ринку: відсутність системи чітких нормативів щодо платоспроможності; нерегульованість: системи довгострокового страхування життя, діяльності страхових посередників, системи перестрахування, договірних відносин між страховиком і страхувальником.

Визначальними чинниками розвитку інститутів страхового ринку з березня 1996 по вересень 2001 р. були: формування ринкових механізмів регулювання економіки; зменшення бюджетного фінансування суб'єктів економіки; проведення масштабної приватизації і пов'язані з нею: розміщення приватизаційних цінних паперів; розміщення акцій приватизованих підприємств; виникнення страхових організацій, що обслуговували приватизаційні процеси; розміщення цінних паперів новими суб'єктами господарської діяльності; запровадження практики фінансування дефіциту державного бюджету і випуск облігацій внутрішньої державної позики. В цей період прямий доступ іноземних операторів було обмежено, порівняно відкритими були канали міжнародного перестрахування, що й забезпечувало, з одного боку, відносно ефективний захист великих ризиків, а з другого – породжувало постійний відтік

коштів за кордон шляхом так званого «псевдоперестрахування», що передбачала вторинне розміщення ризиків вище економічно обґрунтованого рівня. Поширення операцій псевдострахування та псевдоперестрахування на користь резидентів, що здійснюються з метою маскування виплат особам, які контролюють діяльність страхової компанії (формально – клієнтам страхової компанії). У цьому разі страхова компанія, нібито перестраховуючи свої ризики, перераховує кошти в іншу страхову компанію (найчастіше іншого регіону України), які невдовзі виплачуються у вигляді страхових виплат (за угодами з особами, що контролюють діяльність страхової компанії, клієнтами страхової компанії) за страховий випадок, що нібито настав.

Інтерес до операцій перестрахування в Україні також поживавлювався через його сприяння зменшенню бази оподаткування страхових компаній, що також було можливим за існуючої на той час законодавчої бази. Відмітимо, що страховий ринок залишався досить специфічним відносно оподаткування.

Важлива роль в набутті інклюзивності страхування надається подальшій зміні законодавчої бази, а саме введено в дію Закон України «Про страхування» (Закон № 1909-IX), яким наголошується роль забезпечення платоспроможності, прозорості та доброчесності страховиків по відношенню до клієнтів (споживачів). Саме це й що обумовлює такі ключові зміни:

– з метою ліцензування страхової діяльності на відміну від понад 50 видів страхування введено 23 класи страхування, 5 з яких мають відношення до страхування життя; встановлюється

деталізований перелік ризиків в межах кожного з класів страхування, визначає перехід від видів страхування до класів та переоформлення чинних ліцензій страховиків, а також встановлює вимоги до укладання і виконання договорів страхування залежно від групи класів страхування;

- передбачено перелік вимог до страховиків нерезидентів, який не є остаточним та може доповнюватись НБУ;

- при загальному скороченні кількості обов'язкових класів/видів страхування, обов'язковим стало страхування шкоди життю та здоров'ю фізичних осіб, навколишньому середовищу, майну осіб під час перевезення небезпечних вантажів; страхування шкоди, яка може бути заподіяна внаслідок надзвичайних ситуацій (пожежі, аварії) на об'єктах підвищеної небезпеки), аварій екологічного і санітарно-епідеміологічного характеру;

- посилення вимог до платоспроможності страхових компаній, що уможлиблюється шляхом дотримання встановлених вимог до капіталу платоспроможності та мінімального капіталу, розрахунків яких здійснюється за базовим або спрощеним підходами залежно від масштабів діяльності страховика. Оцінка та розрахунок показників платоспроможності відбувається щорічно, а порядок їхнього здійснення визначається НБУ;

- запроваджено нові вимоги до керівництва та структури власності страхової компанії (оприлюднення структури власності та змін до неї; необхідність обов'язкового погодження НБУ набуття істотної участі або збільшення участі (прямо або опосередковано) у страховій компанії юридичними або фізичними особами, де оцінюється зокрема ділова репутація та/або фінансовий/майновий стан такої особи); нові (підвищені) вимоги до системи корпоративного управління (НБУ погоджуватиме призначення керівників та осіб відповідальних за ключові функції, здійснюючи оцінку професійної компетенції та ділової репутації); диференційований підхід щодо вимог до органів управління страховика залежно від значимості компанії, тобто чим більша страхова компанія, тим більше вимог; регламентація структури системи виконання ключових функцій (управління ризиками, дотримання норм (комплаєнс), актуарної функції та функції внутрішнього аудиту); надання юридичною особою, яка має намір здійснювати діяльність із страхування, до НБУ плану діяльності на наступні три календарні роки;

- впровадження нововведень щодо діяльності страхових посередників, а саме: встановлення вимог до професійної кваліфікації, ділової репутації та досвіду страхових посередників; визначення переліку даних, які страховий посередник зобов'язаний надати клієнту перед укладанням

договору страхування; обов'язкове страхування відповідальності страхового посередника який отримує страхові та/або перестрахові премії та страхові та/або перестрахові виплати від клієнтів та/або страховиків, та/або перестраховиків; обов'язковість наявності у страхового посередника, який отримує виплати за договорами страхування та перестрахування, окремих поточних рахунків для цілей провадження господарської діяльності та поточного рахунку із спеціальним режимом використання, на який, зокрема, не може бути накладено арешт;

- встановлення переліку наглядових дій НБУ, що можуть застосовуватись у випадках порушень задля виявлення (в тому числі на ранніх етапах), попередження та усунення ризиків для платоспроможності страховика, серед яких: інспекційні перевірки; коригувальні заходи (рекомендації щодо вчинення дій або необхідності утримання від вчинення будь-яких дій; може видаватись необмеженому колу страховиків); заходи раннього втручання (вимога надання додаткової інформації, збільшення частоти подання фінансової звітності, обмеження на здійснення окремих операцій); заходи впливу (віднесення до категорії неплатоспроможних, анулювання ліцензії, ліквідація, накладення штрафів, заборона укладати нові договори страхування тощо);

- врегулювання процедури виходу страхової компанії з ринку;

- врегулювання порядку процедури банкрутства страховиків [7].

Можна визнати, що правове поле, в рамках якого функціонує страховий ринок України, поступово удосконалюється, набуваючи ознак імплементації європейських директив та драйвери економічного зростання, створення відповідної організаційної інфраструктури, що вирішить питання підвищення ефективності бізнесу та сприяння екологічній, соціальній та економічній стійкості.

Безумовною проблемою розбудови інклюзивних інститутів страхування є воєнні ризики. І в цьому напрямку вже є певні напрацювання. Варто нагадати, що з 1 січня 2026 року в Україні діє новий механізм страхування майна від воєнних ризиків, що регулюється «Порядком надання часткової компенсації вартості майна суб'єктів господарювання, знищеного чи пошкодженого внаслідок збройної агресії Російської Федерації, а також часткової компенсації страхових премій за договорами страхування від воєнних ризиків», який набув чинності 1 грудня 2025 року [8].

Враховуючи сучасний стан взаємодії попиту та пропозиції на вітчизняному страховому ринку, що відбиває збори страхових платежів, (рис. 1), а у підсумку й визначає проникнення страхування, учасники UNIC-2026 визнали, що драйвери

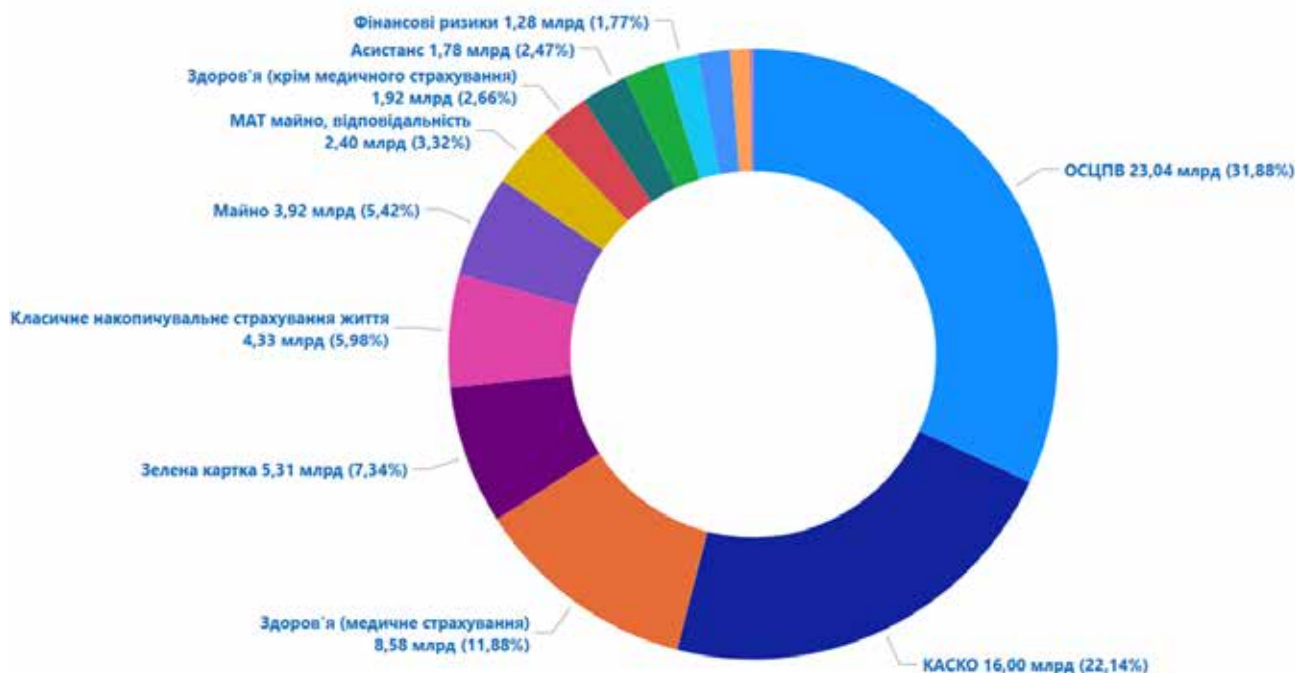

Рис. 1. Структура валових премій страхового ринку України за 12 місяців 2025 р.

Джерело: [9]

подальшого розвитку ринку пов'язані з ключовими напрямками страхування, а саме: медичне страхування, туристичне страхування, автострахування, страхування майна, страхування життя та від нещасного випадку.

Такі висновки викликані певними очікуваннями, що оприлюднювалися учасниками UNIC-2026 а саме:

- ініціювання передачі страхування від нещасних випадків на виробництві від держави страховим компаніям;

- опрацювання податкових стимулів зростання страхових внесків як з добровільного корпоративного медичного страхування (може зрости до 2030 року майже до 29 млрд грн), так і довгострокового накопичувального страхування життя за рахунок роботодавця;

- приріст премій автострахування – 55–57 млрд грн, а очікувані інвестиції – 27–28 млрд грн;

- майнове страхування може додати 10,5 млрд грн премій, на що вплине, зокрема, участь страхових компаній у державних програмах страхування воєнних ризиків, а також розширення програм агрострахування, що фінансуються за рахунок бюджетних коштів. В держбюджеті на 2026 р. вперше передбачено 60 млн грн на підтримку страхування сільськогосподарської продукції. Є мета вийти на страхове забезпечення понад 70% площ, що становить близько 20 млн га, з загальним потенціалом понад від 40 до 120 млрд грн [6].

Зазначимо, що важливим фактором інклюзивності є цифровий доступ та спрощення страхових продуктів, що обумовлює подальший розвиток InsurTech.

Зазначимо, що підтримці інклюзивної страхової культури, яка ефективно слугує клієнтам, акціонерам, громадам та людям, сприяють інститути об'єднання учасників ринку страхових послуг, які створені для захисту інтересів компаній та розвитку ринку, серед них на сучасному етапі в Україні варто виокремлювати Лігу страхових організацій України (ЛІСОУ), Національну Асоціацію Страховиків України (НАСУ), Федерацію страхових об'єднань України (ФСОУ).

ЛІСОУ була заснована у 1992 році (створення ініційовано 10 квітня 1992 року), а державну реєстрацію юридичної особи оформлено 6 вересня 1994 року, серед її основних завдань варто виокремити: сприяння розвитку страхування та вільній конкуренції, захист прав та забезпечення представництва спільних законних інтересів членів Ліги у відносинах з органами державної влади, страховальниками, іншими страховиками, професійними та громадськими організаціями, суб'єктами господарювання, засобами масової інформації; організація навчання і підвищення кваліфікації працівників страхових компаній, інших суб'єктів господарювання; сприяння залученню інвестицій в страховий бізнес України та формування інвестиційно-привабливого клімату [10].

НАСУ було зареєстровано 1 листопада 2017 року, позиціонуючи себе як неприбуткове об'єднання лідерів страхового ринку, що створене для забезпечення прозорості, надійності та високих стандартів діяльності [11].

ФСОУ було створено 14 січня 2025 р. як українське професійне об'єднаннями страховиків Ліги страхових організацій України і Національної асоціації страховиків України, взявши на себе такі завдання: захист інтересів страхових компаній України (членів об'єднань) на національному та міжнародному рівнях; розвиток ринку страхування України; обмін інформацією та пропозиціями задля формування єдиних позицій щодо напрямків відновлення та розвитку страхового ринку, законодавства та змін до нього; захист прав споживачів; формування позитивного іміджу страхування в українському суспільстві шляхом підвищення обізнаності державних органів, представників бізнесу та громадськості; розробка кодексів етики та стандартів професійної поведінки страховиків, у тому числі, в частині співпраці із страховими посередниками та іншими учасниками ринку страхових послуг, впровадження кращих практик надання страхових та супроводжувальних послуг; розробка та впровадження принципів і підходів щодо системи професійної освіти: прийняття кваліфікаційних вимог, організація освітніх програм, тренінгів для підвищення кваліфікації та сертифікація учасників страхового ринку; сприяння інноваціям у сфері страхування та пенсійного забезпечення, проведення опитувань, анкетування, досліджень тощо для покращення страхових продуктів та послуг; сприяння соціальній

відповідальності страховиків-учасників (членів) об'єднань [12].

Отже, головними завданнями таких інститутів є: представництво інтересів страховиків у державних органах; розробка єдиних стандартів та етики на ринку; співпраця з міжнародними фінансовими організаціями; проведення навчань та досліджень ринку.

Висновки з проведеного дослідження. Узагальнюючи зазначимо, що інституційна підтримка фінансової інклюзії демонструє суттєвий прямий вплив на соціально-економічний розвиток.

Вплив інклюзивних інновацій на розвиток інститутів страхування в Україні варто розглядати з урахуванням специфіки формування страхового ринку, що обумовлена інверсійним типом ринкової трансформації. Ознаками формування інклюзивності інститутів страхування в Україні є адаптація законодавчої бази щодо регулювання діяльності по захисту прав споживачів фінансових послуг, пристосування інституційного дизайну страхування до цифровізації міжнародного бізнесу, сприяння інститутів об'єднання учасників ринку страхових послуг підтримці інклюзивної страхової культури, що в цілому має сприяти зростанню рівня проникнення страхування.

Значним фактором інклюзивності є цифровий доступ та спрощення страхових продуктів, що ґрунтується на InsurTech, поширення інклюзивної страхової культури, розповсюдження якої посилюють інститути об'єднання учасників ринку страхових послуг: Ліга страхових організацій України (ЛСОУ), Національна Асоціація Страховиків України (НАСУ), Федерація страхових об'єднань України (ФСОУ).

Список використаних джерел:

1. Аджемоглу Дарон, Робінсон Джеймс. Чому нації занепадають? Походження влади, багатства і бідності / пер. Олександр Дем'янчук. Київ. Наш Формат. 2016. 440 с.
2. Інклюзивні інститути забезпечення розвитку економіки України: колективна монографія. Бобух І.М., Кіндзерський Ю.В., Фащевська О.М. та ін. Київ. ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». 2023. 360 с.
3. Ozili, P.K. (2020). Financial inclusion research around the world: a review. Forum for social economics. URL: <https://mpira.ub.uni-muenchen.de/101809/>
4. International geoeconomic shift: new frontiers for money and finance : collection of scientific papers of the international conference (2025, November 26–27). State Organization "Institute for Economics and Forecasting of the National Academy of Sciences of Ukraine". Kyiv, 2026. 171 p.
5. Статистика страхового ринку України URL: <https://forinsurer.com/stat>
6. Прозорий і платоспроможний: як змінився страховий ринок України та які перспективи розвитку до 2030 року. URL: <https://forbes.ua/money/prozoriy-i-platospromozhniy-yak-zminivsya-strakhoviy-rinok-ukraini-ta-yaki-perspektivi-rozvitku-do-2030-roku-14042026-37824>
7. Новий закон про страхування: ключові зміни. URL: <https://vkp.ua/publication/noviy-zakon-pro-strakhuvannya-klyuchovi-zmini>
8. Деякі питання надання часткової компенсації вартості майна суб'єктів господарювання, знищеного чи пошкодженого внаслідок збройної агресії Російської Федерації, а також часткової компенсації страхових премій за договорами страхування від воєнних ризиків. Постанова Кабінету Міністрів України. № 1541 від 28 листопада 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1541-2025-%D0%BF#Text>
9. Основні тенденції страхового ринку у 2025 році. URL: <https://uainsur.com/osnovni-tendentsii-strakhovoho-rynku-u-2025-rotsi/>
10. Про Лігу. URL: https://uainsur.com/#about_liga
11. Національна Асоціація Страховиків України. URL: <https://nasu.com.ua/>
12. У фокусі ФСОУ. URL: <https://fiau.org.ua/uk/fiau-in-focus-ua/>

References:

1. Adzhemohlu Daron, Robinson Dzheims (2016). Chomu natsii zanepadaiut? Pokhodzhennia vlady, bahatstva i bidnosti [Why Nations Fail: The Origins of Power, Prosperity, and Poverty by Daron Acemoglu, James A. Robinson] / per. Oleksandr Demianchuk. Kyiv. Nash Format. 440 pp.
2. Bobukh I.M., Kindzerskyi Yu.V., Fashchevska O.M. (2023) Inkliuzyvni instytuty zabezpechennia rozvytku ekonomiky Ukrainy: kolektyvna monohrafiia [Inclusive institutions for ensuring the development of Ukraine's economy: collective monograph]. Kyiv. DU "In-t ekon. ta prohnozuv. NAN Ukrainy", 360 pp.
3. Ozili, P.K. (2020). Financial inclusion research around the world: a review. Forum for social economics. Available at: <https://mpira.ub.uni-muenchen.de/101809/>
4. International geoeconomic shift: new frontiers for money and finance : collection of scientific papers of the international conference (2025, November 26–27). State Organization "Institute for Economics and Forecasting of the National Academy of Sciences of Ukraine". Kyiv, 2026. 171 p.
5. 3. Statystyka strakhovoho rynku Ukrainy. [Statistics of the insurance market of Ukraine]. Available at: <https://forinsurer.com/stat>
6. Prozoryi i platospromozhnyi: yak zminyvsia strakhovyi rynek Ukrainy ta yaki perspektyvy rozvytku do 2030 roku. [Transparent and solvent: how has the insurance market of Ukraine changed and what are the development prospects until 2030]. Available at: <https://forbes.ua/money/prozoriy-i-platospromozhnyi-yak-zminivsia-strakhoviy-rinok-ukraini-ta-yaki-perspektivi-rozvitku-do-2030-roku-14042026-37824>
7. Novyi zakon pro strakhuvannia: kliuchovi zminy. [New Insurance Law: Key Changes]. Available at: <https://vkp.ua/publication/noviy-zakon-pro-strakhuvannia-klyuchovi-zmini>
8. Deiaki pytannia nadannia chastkovoї kompensatsii vartosti maina subiektiv hospodariuvannia, znyshchenoho chy poshkodzhеноho vnaslidok zbroinoї ahresii Rosiiskoi Federatsii, a takozh chastkovoї kompensatsii strakhovykh premii za dohovoramy strakhuvannia vid voiennykh ryzykiv. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy. № 1541 vid 28 lystopada 2025 r. [Some issues of providing partial compensation for the value of property of business entities destroyed or damaged as a result of the armed aggression of the Russian Federation, as well as partial compensation for insurance premiums under insurance contracts against war risks. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine. No. 1541 of November 28, 2025.]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1541-2025-%D0%BF#Text>
9. Osnovni tendentsii strakhovoho rynku u 2025 rotsi. [Main trends in the insurance market in 2025.]. Available at: <https://uainsur.com/osnovni-tendentsii-strakhovoho-rynku-u-2025-rotsi/>
10. Pro Lihu. [About the League] Available at: https://uainsur.com/#about_liga
11. Natsionalna Asotsiatsiia Strakhovykiv Ukrainy. [National Association of Insurers of Ukraine.]. Available at: <https://nasu.com.ua/>
12. U fokusi FSOU. [FIAU in Focus]. Available at: <https://fiau.org.ua/uk/fiau-in-focus-ua/>

E-mail: ludmila-n@ukr.net

Дата надходження статті: 14.06.2026

Дата прийняття статті до публікації: 04.08.2026

Дата публікації статті: 21.08.2026